

принципів, норм, правового і морального пізнання. Етичні норми в професії нотаріуса складаються по мірі розвитку інституту нотаріату та отримали своє завершення оформленням в спеціальних актах, які приймаються самим нотаріальним суспільством.

Перші принципи і формальні правила нотаріальної дисципліни знаходять своє відображення в правилах, встановлених римськими і візантійськими імператорами, особливо Юстиніаном у V ст. нашої ери. У канадській провінції Квебек усі професійні правила діяльності нотаріусів стали предметом їх регулювання в Кодексі професійної етики Палати нотаріусів Квебеку, який набрав чинності 1 лютого 1971 р., а 10 вересня 1976 р., після прийняття Кодексу професій, був замінений на Деонтологічний кодекс нотаріусів. В основі сучасних принципів нотаріальної етики є Європейський кодекс нотаріальної етики (Code Européen de Dèontologie Notariale), який набрав сили в 1995 році, покликаний об'єднати в одне ціле правила нотаріальної етики з потребами суспільного обігу в умовах становлення Європи в рамках Євросоюзу. Він був прийнятий 3-4 лютого 1995 р. Асамблеєю нотаріусів в Неаполі. З-поміж багатьох актуальних аспектів діяльності нотаріату важливими є питання деонтології. Вони неодноразово ставали предметом розгляду, але, як сфера відносин, що регулюються деонтологією, не були предметом детального вивчення в Україні. Нотаріат України готовий до розгляду деонтологічних проблем, бо розуміє важливість їх вивчення, щоб запобігти виникненню в нотаріальній діяльності ситуацій, які могли б похитнути авторитет нотаріуса в суспільстві як незалежного радника, щоб моральні канони стали обов'язковими нормами поведінки кожного нотаріуса. Тому 17 листопада 2007 року рішенням Конференції Української нотаріальної палати було прийнято та затверджено Кодекс професійної етики нотаріусів України. В основу Кодексу було покладено Етичний кодекс нотаріусів Європи та заповіді Міжнародного союзу нотаріату.

Наступним кроком були затверджені 04 жовтня 2013 року Наказом № 2104/5 Міністерства юстиції України Правила професійної етики нотаріусів України, які визначають загальні стандарти професійної етики нотаріуса України, морально-етичні принципи нотаріуса при здійсненні нотаріальної діяльності та професійно-етичні правила поведінки у відносинах з колегами [4].

Зауважимо, що правовою підставою діяльності нотаріату є Конституція України, Закон України «Про нотаріат», інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Істотним досягненням законодавчої практики України, зокрема, у сфері нотаріату стало те, що з 1 січня 2013 р. набрали чинності зміни до Закону України «Про нотаріат», покликаною забезпечувати належне функціонування цього публічно-правового інституту. Аналіз нововведень дає підстави стверджувати, що поряд із удосконаленням системи доступу до професії нотаріуса, передачею функцій державних реєстраторів прав на нерухоме майно державним і приватним нотаріусам, особливу увагу акцентовано також і на закріпленні етичних правил поведінки нотаріусів. Також у своїй діяльності нотаріус керується, крім зазначених вище конституційних і законодавчих актів, Статутом Нотаріальної палати України, Правилами професійної етики нотаріусів України, Кодексом професійної етики та загальними морально-етичними нормами поведінки в суспільстві [5, с. 48].

Професійна етика нотаріусів України ґрунтується на таких основних принципах:

1. Незалежність. Специфіка цілей і завдань нотаріату вимагає за необхідну умову належного здійснення нотаріальної діяльності, максимальної незалежності нотаріуса, свободи від будь-якого впливу чи тиску, неправомірного втручання у його діяльність.

2. Законність. У своїй професійній діяльності нотаріус зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, застосовувати всі свої знання і професійну майстерність для належного захисту прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

3. Об'єктивність та неупередженість. Нотаріус зобов'язаний здійснювати свою професійну діяльність відповідно до законодавства і принесеної присяги та бути неупередженим при вчиненні нотаріальних дій.

4. Перевага інтересів фізичних та юридичних осіб. У межах дотримання принципу законності нотаріус у своїй професійній діяльності зобов'язаний виходити з переваги ін-

Головним у роботі Нотаріальної палати України повинен стати напрямок щодо формування в суспільстві позитивного іміджу нотаріуса. Завданням керівництва Нотаріальної палати України та кожного нотаря окремо має стати обов'язкове представництво Нотаріальної палати України на будь-яких зборах, конференціях, котрі якимось чином можуть торкатися інтересів нотаріату. Члени Нотаріальної палати України повинні не просто взяти там участь, але й зобов'язані сформуванати своє бачення потенціалу нотаріату та його переваг і, головне, донести це в доступній формі до будь-якої аудиторії.

Нотаріальна палата України видає журнал «Нотаріат України» заснований у 2013 році, однак видання уже зарекомендувало себе як таке, що допомагає не тільки нотаріусам, а й усім, хто працює в юриспруденції або цікавиться цією сферою, ознайомлюватися з проблематикою нотаріальної діяльності. Матеріали журналу друкуються під рубриками «Теорія розвитку нотаріату», «Судова практика», «Актуальні проблеми розвитку нотаріату», «Міжнародний досвід» тощо. Чотири рази на рік разом із журналом передплатники безкоштовно отримують додаток до нього «Бюлетень нотаріальної практики», над яким працюють члени Комісії з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності Нотаріальної палати України [9].

Вагоме значення для повноцінної роботи системи нотаріату в Україні крім НПУ займає Українська нотаріальна палата.

Сьогодні Українська нотаріальна палата є прибічником прямого і відкритого діалогу з нотаріальною громадою, оскільки вважає себе невід'ємною складовою цієї громади, важливою ланкою в захисті гарантованих прав та інтересів нотаріусів. Палата будує свою роботу не лише на схвальних відгуках, але й на критичних зауваженнях, а це в свою чергу дає змогу зробити основний висновок: робота Палати має бути постійною і системною, а запорукою успіху може стати лише наша згуртованість, єдність і наполегливість.

Виконуючи свої обов'язки на високому професійному рівні, Українська нотаріальна палата продовжує стояти на захисті професійних прав і законних інтересів нотаріусів задля того, щоб кожен із них розумів важливість та відповідальність за свою професію перед людьми і суспільством, пишався власною причетністю до славного юридичного минулого України та усвідомлював, що наш спільний обов'язок – допомогти державі саме через свою професійну діяльність міцно стати на ноги завдяки здійсненню радикальних реформ.

Сьогодні Українська нотаріальна палата є єдиним всеукраїнським громадським об'єднанням нотаріусів України і не як суто громадська організація, а як справжнє професійне об'єднання, котре може і прагне взяти на себе частину функцій, пов'язаних із регулюванням діяльності нотаріату, у підвищенні рівня забезпечення прав та свобод людини.

Щоб діяльність нотаріату відповідала вимогам сьогодення, необхідні дві умови: належне, добре відпрацьоване правове регулювання з елементами державного регулювання та саморегулювання, тобто запровадження відповідних правил, напрацьованих самою корпорацією нотаріусів на основі елементів самоврядування. Тому, з реформуванням нотаріату України, ствердженням єдиного вільного самоврядного нотаріату необхідність у створенні незалежної самоврядної професійної організації нотаріусів є більш ніж виправданою.

В аспекті дотримання морально-етичних норм та успішної професійної нотаріальної діяльності Нотаріальна палата України та Українська Нотаріальна Палата є джерелом дотримання морально-етичних норм нотарів України [10].

Крім того, своєю діяльністю та поведінкою нотаріус зобов'язаний сприяти підвищенню позитивної громадської думки про професію нотаріуса, брати участь у розвитку правових відносин у суспільстві та забезпечувати законність у цивільно-правових відносинах.

Важливе місце у переліку обов'язків нотаріуса займають етичні вимоги до нотаріальної діяльності, які стосуються насамперед виконання особливих обов'язків щодо колег. Зокрема, вони передбачають: взаємодопомогу, заміщення, заборону недобросовісної конкуренції, участь у професійній підготовці колег тощо.

Публічно-правова діяльність нотаріуса вирізняється серед інших професій цілою низкою специфічних властивостей, зумовлених роллю, яку вони відіграють у житті суспільства. Вона втілює у собі принципи гуманізму, справедливості, засновується насамперед

на дотриманні морально-етичних вимог і професійних правил, які є стрижнем його професійної діяльності. Охорона прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб є змістом повсякденної діяльності нотаріусів і разом з тим — їхнім професійним обов'язком [1, с. 198].

Висновки. Проаналізувавши все вищевикладене, можна зробити висновки, що головні напрями реформування інституту нотаріату на сучасному етапі, зокрема, стосовно дотримання морально-етичних вимог і професійних правил поведінки у нотаріальній діяльності свідчать про прагнення зробити інститут нотаріату більш професійним, конкурентоздатним, а також на законодавчому рівні регулювати окремі аспекти діяльності нотаріуса, пов'язані передусім з морально-етичним змістом. Зазначені реорганізації у сфері нотаріату дозволять посісти йому гідне місце в правовій системі України.

Список літератури

1. Желіховська Ю.В. Етика нотаріусів у сфері професійної діяльності / Ю. В. Желіховська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право Випуск 21. Частина II. Том 1., 2013. – С. 194-198.
2. Біленчук П. Д., Сливка С. С. Правова деонтологія / За ред. акад. П. Д. Біленчука. — Київ : АТПСА, 1999. – 292 с.
3. Коваль Н. В. Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект) : курс лекций. – Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 2008. – 112 с.
4. Про затвердження правил професійної етики нотаріусів України : Наказ Міністерства юстиції України № 2104/5 від 04.10.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1730-13>.
5. Левченко І. В. Етика нотаріальної діяльності / І. В. Левченко, В. В. Клемпарська // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 9. – С. 44-49.
6. Юридична деонтологія: навчальний посібник. – Київ. – 2007. – 296 с.
7. Желіховська Ю.В. Поняття та гарантії таємниці вчинення нотаріальних дій / Ю. В. Желіховська // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1. – С. 108-112.
8. Про НПУ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://npu.in.ua/ua/pro-npu#.VuuzFbsXf1d>
9. Професійне самоврядування нотаріусів – яким йому бути? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroinfo.tv/?p=9331>
10. Павлова Людмила. Історія Української нотаріальної палати [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3018>

Стаття надійшла 23.03. 2016 р.

Е.Н. Соломашина, старший преподаватель
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
Кафедра гражданского процесса
ул. Пионерская, 9, Одеса, 65009, Украина

ВЛИЯНИЕ ОБЪЕДИНЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ НОТАРИУСОВ НА ЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме

Статья посвящена освещению вопросов публично-правового назначения нотариальной деятельности. Акцентировано на необходимости соблюдения морально-этических норм, а также профессионально-этических правил поведения во время выполнения нотариусом профессиональных обязанностей.

Ключевые слова: этика, нотариальная деятельность, мораль, профессиональная деятельность, профессиональная этика нотариуса.

E.N. Solomahina, Senior Lecturer
National University «Odessa Law Academy»
the Department of Civil Process
Pionerskaya Street, 9, Odessa, 65009, Ukraine

THE INFLUENCE OF ASSOCIATION OF PROFESSIONAL SELF-GOVERNMENT NOTARIES ON ETHICAL ASPECTS OF THEIR ACTIVITIES

Summary

The article is dedicated to the coverage issue of the public law appointment of notarial activities is important to comply with ethical norms and professional ethical rules of behavior due the notarial activities.

Key words: ethics, notary activities, morality, professional, activities, professional ethics of the notary.